

પ્રાથમિક શાળાના —
— બીજા ધોરણ માટે.

આપોઆપ બુદ્ધિ બીજવવાનું સાધન.

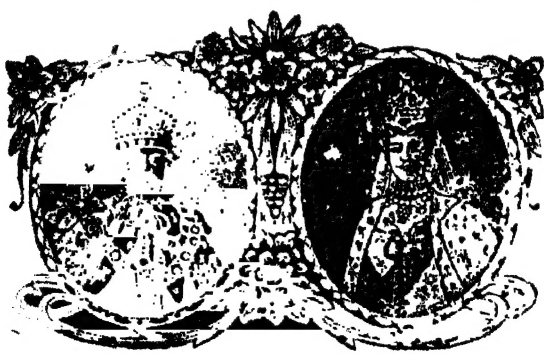
મુખગણિત શિક્ષક. ભાગ ૩.

રચનાર—

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

“ભૂગોળ શિક્ષક” વગેરે માં કર્તા.

શાહપેર=મુરત.

કિંમત રૂ. ૯-૧-૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૭૭૯- - વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ મુલગાણિત શિક્ષક-૩

વિષય મ ૩૪૨ : ૮૪૩ : ૩૬

દેશીરાજ્યોમાં ટેકસ્ટ બુક્સ, ઇનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મંજૂર થયેલો અને કેળવણીખાતાના અધિકારી
સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્ગૃહસ્થોના ઉત્તમ
સર્ટિફિકેટ પામેલો.

પ્રાથમિકશાળાના બીજા ધોરણનો

મુખ્યગણિત શિક્ષક ભાગ ૩.

રચનાર, હજનલાલ મોતીરામ શાહ.

શાહપોર-સુરત.

—૩૩૩૩૩૩—

પ્રસિદ્ધ કર્તા—હજનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

—૦૦૦૦૦૦—

નવી સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૪ થી પ્રત ૩૩૦૦

છાપનાર—પ્રભુશંકર નરભેરામ વ્યાસ.

છાપવાનું ઠેકાણું—“સુરત જૈન” એનજીન પ્રી-પ્રિંગ પ્રેસ

ખપાટીઆ ચકલા-સુરત.

સર્વ હક સ્વાધીન.

—૩૩૩૩૩૩—

સંવત ૧૯૭૪

વર્ષ ૧૯૧૭

કિંમત રૂ. ૦-૧-૬

સુધાન વિદ્યાપાઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાત સરકાર દ્વારા પ્રસિદ્ધ

૬૬૬૦

ચોથી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

આ ચોથી આવૃત્તિ પુષ્કળ સુધારા વધારા સાથે બહાર પાડી છે. આશા છે કે વધારે ફળપ્રદ થઇ પડશે.

પહેલી આવૃત્તિને માટે કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ અને વિદ્વાન સહૃદયોએ પોતાના અભિપ્રાયો મોકલેલા તેમનો તેમજ જે જે દેશીરાગ્યોએ મંજુર કરેલા છે તેમનો ખરા અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવાની તકે લઉં છું.

શાહપોર-સુરત
તા. ૨૩-૧-૧૭

લી૦ સેવક
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પહેલી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

નવા બીજા ધોરણમાં મુખ્યગણિતનો અભ્યાસક્રમ કેળવણીખાતાએ નીચે પ્રમાણે દરાવ્યો છે.

“પહેલા બે વર્ષ માટે મુકરર કરેલા આંક અને ધાતને લગતા સવાલ આવે એવું “મુખ્યગણિત.”

ઉપરનો કેસ લક્ષ્ય રાખી આ બુકમાં પહેલા ધોરણમાં શીખવાએલા અગિઆરા, એકવીસા, પાયા, અડધા, દોઢા અને અઢીઆના આંકનો સંપૂર્ણ વ્યાવહારિક ઉપયોગ આપ્યો છે. બાળવર્ગમાં શીખવાએલા ૧૦×૧૦ સુધીના આંકનો ઉપયોગ પહેલા ધોરણના ‘મુખ્યગણિત શિક્ષક’માં સવિસ્તર આપેલો હોવાથી આમાં તે પૃથક આપ્યો નથી, છતાં છેલ્લુ પરચુરણ હિસાબોનું મનોચત્ન આપ્યું છે, તેમાં પુનરાવર્તન દાખલ ૧૦×૧૦ સુધીના આંકનો ઉપયોગ કરવો પડે એવા પ્રશ્નો આપવામાં આવ્યા છે.

પ્રશ્નોમાં વ્યાવહારિકતા અને વિવિધતા લાવવા તરફ પુષ્કળ ધ્યાન રાખ્યું છે. તે પર શિક્ષકો લક્ષ રાખી આપેલા તમામ હિસાબે પગથીઆવાર શિષ્યો પાસે છોડાવશે અને પોતે તેવીજ શૈલીના નવા પ્રશ્નો ઉપજાવી પૂછશે, તો અવશ્ય આંકના શિક્ષણનો હેતુ સફળ થશે.

પહેલા ધોરણમાં ચલણી નાણાંની ધાત શીખવેલી છે, તેનો ઉપયોગ થાય એવા પ્રશ્નોનો એક જુદોજ વિભાગ આપવામાં આવ્યો છે;—ઉપરાંત ખીજા ધોરણમાં શીખવવાની શેરની અને મણની ધાતો ઉલટ સુલટ અનેક રીતે આપી છે, તથા પોણાં અને સવાયાના આંક પણ સાથે સાથે આપી દીધા છે, એટલુંજ નહિ, પણ દોઢા સાથે પોણાંનો, અને અઢીયાં સાથે સવાયાનો સંબંધ જોડાય તેવાં પલાખાં જુદાં આપ્યાં છે, તેના શિક્ષક જે ધરાધર ઉપયોગ કરશે તો અપૂર્ણાંક આંકો જે આજકાલે શીખવા અધરા પડે છે તે સરળ થશે.

છેલ્લે સુશિક્ષણના નિયમ પ્રમાણે આખા વિષયના પુનરાવર્તન રૂપ પરચુરણ હિસાબેનું મનોયતન આપ્યું છે. એજ શાહપોર-સુરત. } લે. સેવક,

તા. ૧૨-૬-૧૪ } છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

“ભૂગોળ શિક્ષક” બે આના.

કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ, શાહપોર-સુરત.

આપોઆપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું શ્રેષ્ઠ સાધન !!!

“ભૂગોળ શિક્ષક” જ છે કારણ ?

ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ મળેલાં છે. નામ તેવું કામ છે.

વાયરી ખાત્રી કરો.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાના

“ભૂગોળ શિક્ષક” વિષે વિદ્વાનો શું કહે છે ?

રા. ખા. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રીવેદી બી. એ.

પ્રે. રા. ટે. કોલેજના માનિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

ચોતાના તા. ૨૨-૬-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કે:—

“તમોએ મોકલેલું સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાના
“ભૂગોળ શિક્ષક” નામનું પુસ્તક જોઈ ગયો છું સુરત શહેરની
ભૂગોળ શીખવવામાં શિક્ષકોને તે ઉપયોગી થઈ પડશે”

રા. રા. ચુનીલાલ ઘેલાભાઈ શાહ.

સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલના હેડમાસ્તર સાહેબ.

ચોતાના તા. ૨૫-૬-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કે:—

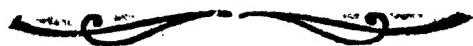
“તમારી ‘ભૂગોળ’ની ચોપડી (સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી
તાલુકાના ‘ભૂગોળ શિક્ષક’)માં શહેરની જાણવાજોગ વિગતો અને
સ્થળોનો સારો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. પરીક્ષા વખતે
તમારી ચોપડી વિદ્યાર્થીઓને ઘણી ઉપયોગી થઈ પડશે.”

કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર-સુરત.

સુરત જિલ્લાનો “ ભૂગોળ શિક્ષક ” સવા આનો. [૫

પૂર્ણાંક તથા આણપાણના સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકાર કરવાની સહેલી રીતો.

- ૧) કોઈ રકમમાં ૧૦, ૨૦, ૩૦, વગેરે પુરા દશક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો દશકમાં ૧, ૨, ૩, વગેરે ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા. $૭૨+૪૦=૧૧૨$. $૭૨-૪૦=૩૨$.
- ૨) કોઈ રકમમાં પુરા દશકથી વધારે ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો પહેલી રકમમાં પહેલાં પુરા દશક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા અને પછી વધારાના ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા. જેમકે. $૫૨+૨૫=૫૨+૨૦+૫=૭૭$. $૫૨-૨૫=૫૨-૨૦=૩૨-૫=૨૭$ અથવા $(૫૨-૨૦-૫) = ૨૭$.
- ૩) કોઈ રકમમાં તેજ રકમ ઉમેરવી હોય તો કુ કરવા. જેમકે. $૪૬+૩૬=૭૨$. $૪૬\times ૨=૭૨$.
- ૪) આણપાણના અપૂર્ણાંકમાં આણપાણના અપૂર્ણાંક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા હોય તો પહેલી રકમમાં પૂર્ણાંક ઉમેરવા અથવા બાદ કરવા પછી બીજી રકમની પાણી ઉમેરવી અથવા બાદ કરવી. જેમકે $૧૩૧૧+૪૧૧૧$; $૧૩૧૧+૪=૧૩૧૫$, $૧૩૧૫+૦૧૧૧=૧૮૧૬$
 $૧૩૧૧-૪૧૧૧$; $૧૩૧૧-૪=૧૩૦૭$, $૧૩૦૭-૦૧૧૧= ૧૧૯૬$
- ૫) કોઈ રકમને ૧૦, ૧૦૦, ૧૦૦૦ એ ગુણવા હોય તો તે રકમ પર એક, બે, ત્રણ મીડાં ચઢાવવા. જેમકે $૫\times ૧૦=૫૦$. $૫\times ૧૦૦=૫૦૦$. $૫\times ૧૦૦૦=૫૦૦૦$

૬] મુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

- ૬) કોઈ રકમને ૨૦, ૩૦, ૪૦, વગેરેએ ગુણવા હોય તો તે રકમને ૨, ૩, ૪એ ગુણી મીડું ચઢાવવું. પણ ૨૦૦, ૩૦૦, ૪૦૦ વગેરેએ ગુણવા હોય તો બે મીડાં ચઢાવવાં.
- ૭) કોઈ રકમને દશી ગુણવા હોય અને તે રકમ પૂર્ણિક હોય તો તે ઉપર એક મીડું ચઢાવવું, પણ છેડે એક પાણુ હોય તો ૨૦, બે પાણુ હોય તો ૫, અને ત્રણ પાણુ હોય તો ૭૦ ચઢાવવા. જેમકે ૨૬૦, ૩૭૦, ૭૮૦ ને ૧૦ એ ગુણો. પહેલાંમાં છેડે એક પાણુ, બીજી બે પાણુ અને ત્રીજીમાં ત્રણ પાણુ છે, માટે ૨૬૨૦, ૩૭૫, ૭૮૦.
- ૮) કોઈ રકમને ૨૦, ૫, ૭૦એ ગુણવા હોય તો ૦, ૦૦, ૦૦૦એ ગુણવા એટલા દશક. કારણકે ૨૦=૦૧ દશક. ૫=૦૦૧ દશક. ૭૦=૦૦૧૦ દશક છે.
- ૯) કોઈ રકમને ૧૦૦એ ગુણવા હોય અને તે રકમ પૂર્ણિક હોય તો તે ઉપર બે મીડાં ચઢાવવાં, પણ છેડે એક પાણુ હોય તો પાણુને બદલે ૨૫, બે પાણુને બદલે ૫૦ અને ત્રણ પાણુને બદલે ૭૫ મૂકવા.
- ૧૦) કોઈ રકમને ૨૫, ૫૦, ૭૫, ૧૨૫એ ગુણવા હોય તો ૦, ૦૦, ૦૦૦, ૧૦એ ગુણવા એટલા સેંકડા. કારણકે ૨૫=૦૧ સે. ૫૦=૦૦૧ સે. ૭૫=૦૦૦૧ સે. છે.
- ૧૧) કોઈ રકમને ૦૦એ ભાગવા હોય તો ૪એ ગુણવા અને ૦૦ ભાગવા હોય તો ૨એ ગુણવા. જેમકે $૩૭ \div ૦ = ૩૭ \times ૪ = ૧૪૮$; $૩૭ \div ૦૦ = ૩૭ \times ૨ = ૭૪$.

આનાની ધાત.	૬૪ ,, રા. ૪)	૮૦૦ ,, રા. ૫૦)
૪ આનાનો રા. ૦૧	૬૮ ,, રા. ૪૧	૯૦૦ ,, રા. ૫૬૧
૮ ,, રા. ૦૧૧	૭૨ ,, રા. ૪૧૧	૧૦૦૦ ,, રા. ૬૨૧૧
૧૨ ,, રા. ૦૧૧૧	૭૬ ,, રા. ૪૧૧૧	
૧૬ ,, રા. ૧)	૮૦ ,, રા. ૫)	૧૬ આનાનો રા. ૧)
૨૦ ,, રા. ૧૧	૮૪ ,, રા. ૫૧	૭૨ ,, રા. ૨)
૨૪ ,, રા. ૧૧૧	૮૮ ,, રા. ૫૧૧	૪૮ ,, રા. ૩)
૨૮ ,, રા. ૧૧૧૧	૯૨ ,, રા. ૫૧૧૧	૬૪ ,, રા. ૪)
૩૨ ,, રા. ૨)	૯૬ ,, રા. ૬)	૮૦ ,, રા. ૫)
૩૬ ,, રા. ૨૧	૧૦૦ ,, રા. ૬૧	૯૬ ,, રા. ૬)
૪૦ ,, રા. ૨૧૧	૨૦૦ ,, રા. ૧૨૧	૧૧૨ ,, રા. ૭)
૪૪ ,, રા. ૨૧૧૧	૩૦૦ ,, રા. ૧૮૧૧	૧૨૮ ,, રા. ૮)
૪૮ ,, રા. ૩)	૪૦૦ ,, રા. ૨૪૧	૧૪૪ ,, રા. ૯)
૫૨ ,, રા. ૩૧	૫૦૦ ,, રા. ૩૧૧	૧૬૦ ,, રા. ૧૦)
૫૬ ,, રા. ૩૧૧	૬૦૦ ,, રા. ૩૭૧	સૂચના:-ધાત સવળી
૬૦ ,, રા. ૩૧૧૧	૭૦૦ ,, રા. ૪૩૧૧	તથા અવળી મોઢે કરાવવી.

૧૧×૧ થી ૨૦×૧૦ સુધીના આંકનો ઉપયોગ.

મનોચિત્ર ૧.

સૂચના:-એક પ્રશ્નમાં એકથી વધારે પ્રશ્ન હોય તો એકેક પૂછવો.

૧) એક ખુરસીના ત્રણ રૂપીઆ પડે તો ૧૯ ખુરસીનું શું ખર્ચશે?

૨) એક કોથળીમાં ૧૯ રૂપીઆ છે તો એવી ૬ કોથળીમાં મળીને

કટલા રૂપીઆ હશે ?

૮] સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

૩) દરેક છોકરાને ૮, ૮ પતાસા આપીએ તો ૧૩ છોકરાને આપવાને કેટલા પતાસા જોઈએ ?

૪) ૧૫, ૧૯, ૧૮, ૧૭, ૧૩ અને ૧૪ને પાંચે ગુણીએ તો શું આવે ?

૫) ૨૦ ત્રણવાર લખએ તો કેટલા થાય ? ૧૬×૧ થી ૧૬×૨૦ સુધીના જવાબ જોશો.

૬) ૧૧×૧ થી ૨૦×૧૦ સુધીના નવની પસાખીના જવાબ જોશો.

૭) ૧૯×૫ , ૧૭×૭ , ૧૪×૮ , ૧૫×૯ , ૧૮×૭ , ૧૭×૮ કેટલા ?

૮) ૧૩ પાંચવાર, ૧૭ આઠવાર, ૧૯ નવવાર અને ૧૫ પાંચવાર તે કેટલા ?

૯) ૧૯, ૧૫, ૧૭, ૧૩, ૧૧, ૧૨, ૧૬, ૧૮ અને ૧૪ આઠ વખત લખએ તો કેટલા થાય ?

૧૦) ૧૯×૭ , ૧૫×૭ , ૧૭×૭ , ૧૩×૯ , ૧૪×૭ , ૧૨×૭ , ૧૬×૭ અને ૧૮×૮ કેટલા ?

૧૧) ૭ એઆનીની દોઢપાછ કેટલી અને પૈસા કેટલા ?

૧૨) ૧, ૨, ૩, ૪ એમ દશ રૂપીઆ સુધીના આના કહો.

૧૩) ૮ જમરખનો એક આનો જેસે તો ૧ રૂપીઆમાં કેટલા જમરખ આવશે ?

૧૪) કેટલી એઆનીઓ હોય તો ૧૭ રૂપીઆ મળે ?

૧૫) $૭૬+૧૯$, $૭૨+૧૮$, $૧૦૫+૧૫$, $૧૧૭+૧૩$, $૮૪+૧૨$ કેટલા ?

૧૬) $૭૭+૧૧$, $૯૬+૧૬$, $૯૬+૧૨$, $૮૪+૧૪$, $૮૦+૨૦$ કેટલા ?

૧૭) $૧૧+૮૮$, $૧૨+૬૬$, $૧૩+૬૫$, $૧૪+૯૮$, $૧૫+૭૫$ કેટલા ?

૧૮) $૧૭+૧૩૬$, $૧૮+૧૪૪$, $૧૯+૧૧૪$, $૨૦+૧૪૦$ કેટલા ?

- ૧૯) ૯૫-૧૯, ૯૦-૧૮, ૧૨૦-૧૫, ૧૪૦-૧૪, ૯૬-૧૨ કેટલા?
- ૨૦) ૮૮-૧૧, ૧૧૨-૧૬, ૧૦૮-૧૨, ૯૮-૧૪, ૧૦૦-૨૦ કેટલા?
- ૨૧) ૧૮૦માંથી કંઈ ન વધે ત્યાં સુધી અઢાર અઢાર લેતા જાઓ અને બાકી શું રહે તે કહેતા જાઓ.
- ૨૨) ૯૫માં ૧૯ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય? ૧૩૩માંથી ૧૧૪ જામ તો કેટલા રહે?
- ૨૩) ઓગણીઆ, પંદરા, તેરા, સતરા અને બારા સવળા તથા અવળા બોલો.
- ૨૪) ૧૮ છોકરાની ૭ હાર થવામાં ૧૮ ખૂટે છે ત્યારે છોકરા કેટલા હશે?
- ૨૫) આનાની ૪ લેખે ૧૮ આનાની ફરીએ લીધી અને બીજી આનાની ૬ લેખે જે આનાની લીધી તો બધી મળી કેટલી ફરી થય ?
- ૨૬) પાંચલાના ૯ લીંબુ મળે તો રૂપીઆના કેટલા આવશે?
- ૨૭) બારેતેરસો, પચોતેરસો, આઠોતેરસો, અને સતરેતેરસો કેમ લખાય?
- ૨૮) ૧૦૨, ૧૦૫, ૧૦૮, ૧૧૦, ૧૨૮, ૧૩૩, ૧૧૭, ૧૧૨ અને ૧૮૦ એ આંકમાં કેમ બોલાય?
- ૨૯) ૯૧ રૂપીઆમાંથી તેર તેર રૂપીઆવાળા કેટલી ચોપડી મળે ?
- ૩૦) ૯૫ બેરમાંથી દરેકને પાંચ પાંચ બેર આપું તો કેટલા છોકરાને અપાય?
- ૩૧) કેટલા ચોક પર? કેટલા પંચા ૬૦? કેટલા ચોક સાઠ?
- ૩૨) ૧૪૪માં ૮, ૯, ૧૬ અને ૧૮ કેટલીવાર છે ?

- ૩૩) ૯૬માં ૬ કેટલીવાર, ૮ કેટલીવાર અને ૧૬ કેટલીવાર ?
 ૩૪) કેટલા ચોક ૬૪, ૬૮, ૫૬, ૭૬, ૮૦, ૭૨ અને ૬૦ થાય?
 ૩૫) કેટલા આના હોય તો ૯ રૂપીઆ આવે?
 ૩૬) ૧૫૨ બોર વહેંચતાં દરેકને ૮ બોર આવ્યાં ત્યારે છોકરા કેટલા હશે?
 ૩૭) કયા કયા પલાખાં ૭૨ આવે? દોઢસો એટલે કેટલા દશક ?
 ૩૮) ૬ આનાની પાઈ વટાવી ૧૨ છોકરાને વહેંચી આપી તો દરેકને કેટલી મળ્યા હશે ?
 ૩૯) ૧૫ છોકરાની ૮ હાર કરવાને બદલે ૧૨ છોકરાની કેટલી હાર કરવી?
 ૪૦) ૮ પાછતા ૧૩૬ બોર તો ૨ પાછનાં કેટલાં?
 ૪૧) ૧૪૪ જે જે પલાખામાં આવતા હોય તે કહો.

૨૧×૧ થી ૩૦×૧૦ સુધીના આંકનો હિપયોગ.

મનોયત્ન ર.

- ૧) ૨૯×૫, ૨૩×૭, ૨૮×૬, ૨૩×૯, ૨૫×૭ કેટલા?
 ૨) ૨૩ પાંચવાર, ૨૭ સાતવાર, ૨૬ નવવાર અને ૨૪ છવાર તે કેટલા?
 ૩) ૨૫, ૨૯, ૨૮, ૨૩, ૨૭, ૨૪ને ત્રણે ગુણીએ તો શું આવે અને આઠે ગુણીએ તો શું આવે ?
 ૪) એક કોટની શીવડામણી ૭ રૂપીઆ થાય તો ૨૦૪ રૂપીઆમાં કેટલા કોટ શિવાય અને બાકી શું વધે?
 ૫) એક ટેબલના ૭ રૂપીઆ બેસે છે તો ૨૬ ટેબલનું શું બેસશે?

- ૬) ૨૯ ગજનો એક એવા ૭ તાકા છે તો અધું મળીને કેટલા ગજ કપડું હશે ?
- ૭) એક ગાડામાં ૨૯ મણુ એવા સાત ગાડામાં ધઉં ભરેલા છે તો અધું મળી ધઉં કેટલા મણુ હશે ?
- ૮) મહીનાનો ખરચ ૨૮ રૂપીઆ થાય તો ૭ મહીનાનો કેટલો થશે ?
- ૯) દર મહીને ૨૭ રૂપીઆ ખરચું તો પાંચ મહીનામાં મહીના ચાલે એટલા રૂપીઆ છે ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હશે ?
- ૧૦) ઓગણત્રીસા, પચીસા, અઠાવીસા, અને સત્તાવીસા સવળા તથા અવળા બોલો.
- ૧૧) ૨૧×૧ થી ૩૦×૧૦ સુધીમાં ૩, ૫, ૭ અને ૮ની પલાખી લખો.
- ૧૨) ૨૧×૧ થી ૩૦×૧૦ સુધીમાં નવની પલાખી બોલો.
- ૧૩) ૨૮ જ્ઞાનાના સવાકા, ઢાળુ અને અધેલા કેટલા ?
- ૧૪) ૨૨૪, ૧૧૨, ૨૩૨, ૨૦૭, ૨૧૬, ૧૭૫, ૧૩૫, ૨૩૪, ૨૫૨, ૨૦૭, ૨૬૧ એ આંકમાં કેવી રીતે બોલાય છે ?
- ૧૫) છવીસાસો, બેસાતોતેર, બેબાવેના, બેચોત્રીસા લખો.
- ૧૬) ૧૪૫+૨૯, ૨૦૩+૨૯, ૧૦૭+૨૩. ૧૪૭+૨૧, કેટલા ?
- ૧૭) ૩૦+૨૪૦. ૨૭+૮૧, ૨૫+૧૭૫, ૨૬+૨૦૩, કેટલા ?
- ૧૮) ૨૦૦-૨૫, ૨૦૭-૨૩, ૧૭૫-૨૫, ૨૨૫-૨૫-કેટલા ?
- ૧૯) ૧૪૭-૨૧, ૧૮૯-૨૭, ૧૨૫-૨૫, ૧૩૮-૨૩ કેટલા ?
- ૨૦) ૩૦૦માં ૧૨ કેરી ઓછી છે ત્યારે કેટલી હશે ?
- ૨૧) ૨૬૧માંથી ૬૬ ન વધે ત્યાં સુધી ઓગણત્રીસ ઓગણત્રીસ બાદ કરતા જાઓ અને બાકી શું વધે તે કહેતા જાઓ.
- ૨૨) ૧૩૫ ગજ માદરપાટમાંથી ૫ ગજના કેટલા ઘોડીયાં થાય ?

- ૨૩) કેટલી વખત ૨૯ ફેરી લઈ તો ૨૦૩ ફેરી થાય ?
- ૨૪) એક નિશાળમાં ૨૦૭ છોકરા છે, દરેક વર્ગમાં ૨૩ છોકરા છે તો વર્ગ કેટલા હશે ?
- ૨૫) એક નિશાળમાં ૨૬૧ છોકરા છે અને વર્ગ ૯ છે ત્યારે દરેક વર્ગમાં છોકરા કેટલા હશે ?
- ૨૬) કેટલી વખત ૭ લઘુએ તો ૧૬૮, ૧૬૨, ૧૫૬, ૧૩૨, ૧૭૪, ૧૩૮ અને ૧૨૬ થાય ?
- ૨૭) કયા કયા પલાખાંમાં ૧૪૪ અને ૬૬ આવે ?
- ૨૮) મેં એક માણસને દશ દશ રૂપીઆવાળી ૨૬ નોટ આપી અને ૯ રૂપીઆ રોકડા આપ્યા ત્યારે પોણી ત્રણસોથી કેટલા વધારે અથવા ઓછા આપ્યા ?

અડધાના આંકનો ઉપયોગ.

મનોચત્ન ૩.

- ૧) એક કાગળના બે સરખા ભાગ પાડીએ તો દરેક ભાગ કેટલો કહેવાય ?
- ૨) ૭ અડધા કાગળ છે તેના આખા કાગળ કેટલા થશે ?
- ૩) ૨૪ અડધા રૂપીઆના આખા રૂપીઆ કેટલા ?
- ૪) હું દરરોજ ૧૦ લાકડા ખાઉં તો ૩૨ દિવસ ચાલે એટલા લાકડા છે ત્યારે લાકડા કેટલા હશે ?
- ૫) એક ટોપીનો અડધો રૂપીઆ બેસે છે તો ૬૯ ટોપી લેવાને કેટલા રૂપીઆ જોઈએ ?
- ૬) ૧૭x૦૧, ૨૩x૦૧, ૪૭x૦૧ ૫૯x૦૧, ૬૭x૦૧ કેટલા ?

- ૭) અડધાની એકાની પલાખી બોલી જાઓ.
- ૮) અડધાની એકાની પલાખી બોલો.
- ૯) ૫૦૦ અડધા રૂપીઆ છે તેના આખા રૂપીઆ કેટલા આવશે.
- ૧૦) ૫૦ રૂપીએ મધુ સોપારી મળે તો ૩૭ મળુનું શું બેસે?
- ૧૧) ૩૭૦ માં ૨૦ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય?
- ૧૨) ૨૦ રૂપીઆનું ઘી, ૧૦ રૂપીઆનું શાક અને ૧૨૦ રૂપીઆનું અનાજ લીધું તો બધું મળીને કેટલો ખર્ચ થયો?
- ૧૩) ૧૦૦+૧૦૦+૩૦૦+૩૦૦ મળીને કેટલા થશે ?
- ૧૪) કેટલીવાર અડધો લઇએ તો ૨૦ થાય ?
- ૧૫) ૨૭ આખાના અડધા કેટલા ? ૨૯ અડધાના આખા કેટલા ?
- ૧૬) ૩૫ રૂપીઆ છે દરેક લિખારીને ૧૦ રૂપીએ આપું તો કેટલાને અપાય?
- ૧૭) એક કોટની શીવડામણી ૧૦ રૂપીએ થાય છે તો ૪૨ રૂપીઆમાં કેટલા કોટ શીવડાવાશે?
- ૧૮) દરરોજ અડધો શેર અનાજ ખાઉં તો ૩૭ શેર અનાજ કેટલા દિવસ ચાલે?
- ૧૯) ૩૯ સોપારી છે તેના અડધા અડધા કકડા કેટલા થશે ?
- ૨૦) ૪૯ અડધા રૂપીઆના રૂપીઆ કેટલા આવશે ?
- ૨૧) ૩૬ ગજ લુગડામાંથી અડધા અડધા ગજના કેટલા રૂમાલ થશે?
- ૨૨) કેટલા અડધા હોય તો તેના આખા પુરેપુરા થાય ?
(જ. ૨, ૪, ૫, ઈલાદિ.)
- ૨૩) દરરોજ ૧૦ રૂપીઆ લેખે ૧૮ માણસને ૯ દિવસના કેટલા રૂપીઆ આપવા પડશે?

દોઢાના આંકનો ઉપયોગ.

મનોચત્ર ૪.

- ૧) એક ને અડધો મળીને કેટલા થાય ?
- ૨) અડધો ને એક મળીને કેટલા થાય ?
- ૩) કેટલા અડધા કાગળ હોય તો દોઢ કાગળ થાય ?
- ૪) કેટલા અડધા મળીને દોઢ થાય ?
- ૫) દોઢ કાગળમાંથી અડધો કાગળ કેટલા છોકરાને અપાય ?
- ૬) દોઢમાં પોણો કેટલીવાર અને અડધો કેટલીવાર ?
- ૭) પોણો કેટલીવાર લઠએ તો દોઢ થાય ?
- ૮) દોઢ રૂપીઆ હોતો તેમાં દોઢ રૂપીઆ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
- ૯) ત્રણ લાકડામાંથી દોઢ આધો કેટલા રહ્યા ?
- ૧૦) મારી પાસે ૦૦ રૂપીઆ છે તેમાં શું ઉમેરું તો દોઢ રૂપીઆ થાય ?
- ૧૧) ૫૭×૧૧, ૬૬×૧૧, ૭૬×૧૧, ૮૫×૧૧, ૬૭×૧૧ કેટલા ?
- ૧૨) એક તામડામાં દોઢ મણુ દૂધ માય તો ૨૮ તામડામાં કેટલું માશે ?
- ૧૩) રૂપીઆનું ૧૧ શેર ધી મળે તો ૩૮ રૂ.નું કેટલું આવે ?
- ૧૪) એક કોટમાં દોઢ ગજ કપડું વપરાય તો ૫૯ કોટ માટે કેટલા ગજ કપડું જોઈએ ?
- ૧૫) એક આનાના દોઢશેર કારેલાં મળે તો ૩ રૂપીઆનાં કેટલાં આવશે ?
- ૧૬) એક બગદને ૧૧ શેર અડધ જોઈએ તો ૬૯ બગદને માટે કેટલા અડધ જોઈશે ?
- ૧૭) એક ખરણીનું વજન ૧૧ શેર થાય તો ૬૭ ખરણીનું વજન કેટલું થશે ?

- ૧૮) એક સાધુને ૧૧ શેર દોટ આપીએ તો ૯૫ સાધુને આપવાને
કેટલો દોટ જોઈશે ?
- ૧૯) એક શેર એલચીનો ૧૧ રૂપીઆ એસે તો ૨૯ શેર એલચીનું
શું એસશે ?
- ૨૦) મણુ ધીના ૩૩ રૂપીઆ એસે તો ૧૧ મણુનું શું એસશે ?
- ૨૧) એક તપેલીમાંથી દોઢશેરીઓ લોટો ૫૫ વખત ભરી આપ્યો
ત્યારે કેટલું દૂધ આપ્યું ?
- ૨૨) દોઢાની એકીની પલાખી બોલો. એકીની પલાખી બોલો.
- ૨૩) ૬૯+૧૧, ૪૬+૧૧, ૧૦૨+૧૧, ૯૯+૧૧ કેટલા ?
- ૨૪) ૧૧+૮૨, ૧૧+૪૫, ૧૧+૬૭, ૧૧+૭૨ કેટલા ?
- ૨૫) ૧૦૧-૧૧, ૬૯-૧૧, ૧૦૨-૧૧, ૧૧૨-૧૧ કેટલા ?
- ૨૬) ૨૮૧ મણુ દૂધમાંથી ૨૭ મણુ વપરાયું બાકી કેટલું રહ્યું ?
- ૨૭) ચોવીસ આખા અને ૨૪ અડધા મળાને કેટલા થાય ?
- ૨૮) કેટલીવાર દોઢ લખ્યે તો ૫૭ થાય ?
- ૨૯) ૪૬૧માં દોઢકેટલીવાર છે? કેટલીવાર દોઢ લખ્યે તો ૫૫૧ થાય?
- ૩૦) ૪૫ રૂપીઆમાંથી દોઢ રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપી આવશે ?
- ૩૧) ૩૭ છોકરા વચ્ચે ૫૫૧ રૂપીઆ વહેંચું તો દરેકને શું મળશે?
- ૩૨) દોઢ શેર ખાંડ રોજ વપરાય તો ૭૦૧ શેર ખાંડ કેટલા દિવસ
ચાલશે.
- ૩૩) ૧૧ ગજ ફલાલનનો ૧ રૂપીઆ એસે તો ૪૦૧ ગજ ફલાલનનું
શું એસશે ?
- ૩૪) ૭૯૧ રૂપીઆમાં ૫૩ કોટલીધા તો એકની કિંમત કેટલી પડી?
- ૩૫) કેટલા દોઢે ૭૨ ? કેટલા દોઢું ૧૦૧ ? કેટલા દોઢે ૧૦૦૧ ?

૧૬] સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

- ૪૬) ૪૩૧ ગજના તાકામથી ૧૧૧ ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
- ૪૭) રોજ ૧૧૧ રૂપીઆ વાપરું તો ૯૬૧ રૂપીઆ કેટલા દિવસ ચાલે ?
- ૪૮) દરેક છોકરાને ૧૧૧ કાગળ આપીએ તો ૩૬૬ કાગળ કેટલા છોકરાને અપાય ?
- ૪૯) જેટલા અડધા તેટલાજ રૂપીઆ કેટલીવાર લઈું તો ૯૬૬ રૂપીઆ થાય ?
- ૫૦) દોઢ રૂપીઆની ૧ શેર હીંગ મળે તો ૧૭ શેરનું શું ખેસશે ? અને ૨૧૭ રૂપીઆમાં કેટલી આવશે ?
- ૫૧) ૪૮માં દોઢ કેટલીવાર ભમેઈું તો ૭૨ થાય ?
- ૫૨) ૫૭ ધોતીઆના ૮૫૧ રૂપીઆ ખેડા તો એ લેખે ૫ ધોતીઆનું શું આપવું પડશે ?
- ૫૩) એક માણસ રોજ ૧૧૧ રૂપીઆ કમાય તો ૧૮ માણસો ૬ દિવસમાં શું કમાશે ?
- ૫૪) ૧૧૧ આને શેર ધાણુ મળે છે તો ૧૧૧ રૂપીઆમાં કેટલા આવશે ?

અહીંયાના આંકનો વૃત્તિપયોગ.

મનોતપ્ત.

- ૧) એ ને અડધો કેટલા ? દોઢ ને એક કેટલા ?
- ૨) દોઢમાં શું ભમેરી તો ૨૧૧ થાય ?
- ૩) ૪૭૧+૨૧૧, ૬૭૧+૨૧૧, ૧૫+૨૧૧, ૧૮૦+૨૧૧ કેટલા ?
- ૪) ૨૧૧+૮૫, ૨૧૧+૭૨૧, ૨૧૧+૪૨૧, ૨૧૧+૧૦૦ કેટલા ?
- ૫) ૧૬૨૧+૨૧૧, ૧૦૫+૨૧૧, ૨૧૦+૨૧૧ કેટલા ?
- ૬) ૧૬૦-૧૮૭૧, ૧૬૭૧-૧૬૫, ૧૦૦-૬૭૧ કેટલા ?

સુરત જિલ્લાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો. [૧૭

- ૭) ૪૭x૨૧, ૭૬x૨૧, ૮૭x૨૧, ૨૬x૨૧, ૮૧x૨૧ કેટલા ?
- ૮) એક માણસ ૨૧ રૂપીઆ કાઢે તો ૩૯ માણસના કેટલા રૂ. થાય ?
- ૯) એક કાચળીમાં ૨૧ મણુ ધઉં માય તો ૨૪ કાચળીમાં કેટલા મણુ ધઉં માય ?
- ૧૦) ૨૧ શેર ઘીનો ૧ રૂપીઆ બેસે તો ૧૫ રૂપીઆનું કેટલા શેર ઘી મળે ?
- ૧૧) એક કાચળીમાં ૨૧ શેર માય તો ૩૬ કાચળીમાં કેટલું માશે ?
- ૧૨) રૂ. ૨૧એ શેર એલચી મળે તો ૩૫ શેરનું શું બેસે ?
- ૧૩) મણુ ધઉંના ૨૧ રૂપીઆ બેસે તો ૪૫ મણુનું શું બેસે ?
- ૧૪) એક માણસને ૨૧ રૂપીઆ આપીએ તો ૫૫ માણસને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઈએ ?
- ૧૫) એક તાવડીનું વજન ૨૧ મણુ થાય છે ત્યારે એવી ૪૭ તાવડીનું વજન કેટલું થશે ?
- ૧૬) મણુ દૂધમાં ૨૧ શેર ચોખ્ખા નાખીએ તો ૬૩ મણુ દૂધને માટે કેટલા શેર ચોખ્ખા જોઈએ ?
- ૧૭) મણુના ૨૧ રૂપીઆ બેસે તો ૬૮ મણુનું શું બેસે ?
- ૧૮) ૨૧ શેરનો ૧ રૂપીઆ બેસે તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલા શેર આવશે ?
- ૧૯) એક દિવસનો ખરચ ૨૧ રૂપીઆ થાય તો ૭૭ દિવસમાં શું ખરચ થશે ?
- ૨૦) ૫૪ ખુરસી લેવી છે એક ખુરસીના ૨૧ રૂપીઆ બેસે તો કેટલા રૂપીઆ ખરચ થશે ?
- ૨૧) ૨૭ રૂપીઆ તોલો સોનું મળે તો ૨૧ તોલાનું શું ?
- ૨૨) ૧ રૂપીઆમાં ૨૧ શેર ઘી આવે તો ૨૪ રૂપીઆમાં કેટલા શેર ઘી આવશે ?
- ૨૩) કેટલા અડધા હોય તો ૨૧ થાય ? અઢીમાં અડધો કેટલીવાર છે ?
- ૨૪) કેટલા ૦૧ હોય તો અઢી થાય ?

૧૮] ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને અને શિક્ષકને ઉપયોગી

- ૨૫) કેટલા ૦૧ અઢી ? અઢીમાં ૦૧ કેટલીવાર છે ?
- ૨૬) ૧ રૂપીઆનું ૨૫ શેર તો ૭૭૫ શેરનું શું બેસે ?
- ૨૭) ૨૧૦ રૂપીઆ ૮૪ માણસ વચ્ચે ખરચ થયો ત્યારે એક માણસને બાગે શું આવ્યું ?
- ૨૮) ૬૯ છોકરા વચ્ચે ૧૭૨૫ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું આવશે ?
- ૨૯) કેટલા અઢીએ ૪૫ ? કેટલા અઢીએ ૧૦૨૫ ?
- ૩૦) કેટલીવાર અઢી લખએ તો ૧૦૦ ?
- ૩૧) ૧૦૦માં ૪૦ કેટલીવાર ? ૨૫ કેટલીવાર ?
- ૩૨) ૩. ૯૭૫ છે રોજ ૨૫ ૩. ખરચું તો કેટલા દિવસ ચાલે ?
- ૩૩) ૨૫ આનામાં એક શેર ખાંડ મળે તો ૩. ૧૫માં કેટલી આવશે ?
- ૩૪) ૬૨૫ રૂપીઆમાં ૨૫ તોલા સોનું આવ્યું ત્યારે તોલાનો ભાવ શો ?
- ૩૫) ૨૭ માણસ છે અને ૬૭૫ રૂપીઆ છે તો દરેક માણસને શું મળશે ?
- ૩૬) શેર હીંગના ૨૫ રૂપીઆ પડે તો ૪૫ રૂપીઆમાં કેટલા શેર હીંગ આવશે ?
- ૩૭) ૩. ૧૦૦માંથી અઢી અઢી રૂપીઆ કેટલા માણસને અપાય ?
- ૩૮) એક આનાની ૨૫ શેર પાપડી મળે તો ૧ રૂપીઆની કેટલી આવશે ?
- ૩૯) ૨૫ રૂપીઆ વાળી ટોપી ૭૨૫ રૂપીઆમાંથી કેટલી આવશે ?
- ૪૦) ૨૫ શેર બદામનો ૧ રૂપીઆ પડે તો ૦૫ રૂપીઆની કેટલા શેર બદામ આવશે ?

પાયાના આંકનો ઉપયોગ.

મનોચત્ર ૬.

- ૧) લાકુના ચાર સરખા ભાગ પાડીએ તો દરેક ભાગ કેટલો મહેવાય ?

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા હોઠ અને [૧૯

૨) ચાર ૦, ૦ લાડુ એકઠા કરીએ તો આખા કેટલા થશે ?
૩) ૦ એ અડધાનો કેટલામો ભાગ ? અને આખાના કેટલામો ભાગ ?

૪) ૧ને ૦, ૧ ને ૦, ૧૧ ને ૦, ૧૧૧ ને ૦ કેટલા ? ;

૫) ૧૭+૦, ૨૩+૦, ૨૮૧+૦, ૨૮૧૧+૦ કેટલા ?

૬) ૪૯, ૫૯, ૬૯, ૭૯, ૮૯, અને ૯૯, ૫૦, ૬૦, ૭૦, ૮૦, ૯૦, ૧૦૦માં ૦ ઓછો તે કેટલા કહેવાય ?

૭) ૯૯૧૧, ૭૮૧૧, ૫૭૧૧, ૭૫૧૧, ૪૯૧૧, ૩૭૧૧ શબ્દમાં લખો.

૮) ૪૯x૦, ૫૭x૦, ૪૩x૦, ૭૯x૦, ૬૭x૦ કેટલા ?

૯) દરેક માણસને ૦ પેંડો આપું તો ૬૮ માણસને આપવાને કેટલા પેંડા જોઈએ ?

૧૦) પાયાની ચચચારની પક્ષાખી બોલો.

૧૧) પાયાની ચચચારની અને અર્ધાની બબ્બેની પક્ષાખી બોલો.

૧૨) ૬૯, ૭૩, ૭૭, ૪૭, ૩૭, ૫૫, ૭૯, ૫૭, ૮૯, ૮૩, ૯૭, ૯૩, ૪૯, ૪૩, ૪૬, ૯૧, ૬૩, ૩૧, ૪૧, ૭૧, અડધાના રૂપીઆ કેટલા ? પાવલીના રૂપીઆ કેટલા ?

૧૩) ૪૦૦ ગજ, ૮૦, ગજ, ૯૦ ગજ, ૬૦૦ ગજ અને ૭૦ ગજમાંથી અડધા ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ? ૦ ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?

૧૪) ૬૯, ૭૩, ૭૯, ૮૫, ૯૩, ૭૦૦ અડધા રૂપીઆના આખા રૂપીઆ કેટલા ? પાવલીઓ કેટલી ?

૧૫) ૯ રૂ. ના પાવલા કેટલા ? ૩૬ પાવલાના રૂપીઆ કેટલા ?

૧૬) મારી પાસે ૧૭ અડધા છે તેની પાવલી કેટલી આવશે ?

૧૭) કેટલીવાર ૦, ૦ રૂપીઓ લખએ તો ૧૯ રૂપીઆ થાય ?

૧૮) ૧૭, ૫૧, ૨૩૧, ૧૪ અને ૩૧ ને પાંચે લાગીએ તો શું આવે ?

- ૧૯) ૨૩ મણસ વચ્ચે પાાા રૂપીઆ આપ્યા તો દરેકને શું મળશે ?
- ૨૦) કેટલી વખત ૦૧ મણ લઈએ તો ૧૯, ૨૨, ૧૭, ૧૩, અને ૧૦ મણ થાય ?
- ૨૧) ૩૯, ૨૨, ૧૭ ગજ લુગડામાંથી અડધા ગજના કેટલા કકડા થાય ? ૦૧ ગજના કેટલા થાય ?
- ૨૨) કેટલીવાર ૦૧ કાગળ લઉં તો ૧૩, ૧૭, ૧૦, ૨૩, ૨૨, આખા કાગળ થાય ?
- ૨૩) ૧૮ વખત ૦૧ રૂપીઆ લઉં તો કેટલા રૂપીઆ થાય ? સાડા ચાર રૂપીઆની પાવલી કેટલી ?
- ૨૪) ૨૪ રૂપીઆની પાવલી કેટલી ? કેટલી પાવલીઓ હોય તે ૧૪ રૂપીઆ થાય ?
- ૨૫) રોજ ૦૧ કાગળ વાપરીએ તો ૩૫ દિવસમાં કેટલા કાગળ વપરાય ? ૨૩ કાગળ હોય તો કેટલા દિવસ ચાલે ?

+ શેરની ધાત.

શેરના અચ્છેરા	૨	૨ અચ્છેરે	૧ શેર
શેરના પાશેરા	૪	૪ પાશેરે	૧ શેર
શેરના નવટાંકા	૮	૮ નવટાંકે	૧ શેર
શેરના અધોળા	૧૬	૧૬ અધોળે	૧ શેર
શેરના રૂપીઆભાર	૪૦	૪૦ રૂપીઆભાર	૧ શેર
શેરના પૈસાભાર	૭૨	૭૨ જુના પૈસાભારે	૧ શેર

ટીપ્પા:—૭૨ જુના પૈસાભાર=૧ શેર. અને ૯૬ નવા પૈસાભાર=૧ શેર ગણાય છે.

+ વર્ગમાં ત્રાજવા કાટલા હાજર રાખી છોકરાઓ પાસે તોળાવીને તેમની પાસેજ ઉપજાવી કઢાવવી. રૂપીઆની ધાત જોડે શેરની ધાતનો સંબંધ જોડવો. જેમકે

ચાથા ધોરણનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” બે આના. [૨૧

શેરના રૂપીઆભાર	૪૦
પોણાશેરના રૂપીઆભાર	૩૦
અચ્છેરના રૂપીઆભાર	૨૦
પાશેરના રૂપીઆભાર	૧૦
નવટાંકના રૂપીઆભાર	૫
અધોળના રૂપીઆભાર	૨૧

૪૦ રૂપીઆભાર	૧ શેર
૩૦ રૂપીઆભાર	૦૧૧ શેર
૨૦ રૂપીઆભાર	૦૧ શેર
૧૦ રૂપીઆભાર	૦૧ શેર
૫ રૂપીઆભાર	નવટાંક
૨૧ રૂપીઆભાર	અધોળ

શેરના	અધોળા	૧૬
પોણાશેરના	અધોળા	૧૨
અચ્છેરના	અધોળા	૮

૧ રૂપીઆ=	૨ અડધા
૧ રૂપીઆ=	૪ પાવલી
૧ રૂપીઆ=	૮ બેઆની
૧ રૂપીઆ=	૧૬ આના

શેરના	પૈસાભાર	૭૨
પોણાશેરના	પૈસાભાર	૫૪
અચ્છેરના	પૈસાભાર	૩૬
પાશેરના	પૈસાભાર	૧૮
નવટાંકના	પૈસાભાર	૯
અધોળના	પૈસાભાર	૪૧

૭૨ પૈસાભાર	૧ શેર
૫૪ પૈસાભાર	૦૧૧ શેર
૩૬ પૈસાભાર	૦૧ શેર
૧૮ પૈસાભાર	૦૧ શેર
૯ પૈસાભાર	નવટાંક
૪૧ પૈસાભાર	અધોળ

પાશેર	અધોળા	૪
નવટાંકના	અધોળા	૨

૧ શેર=	૨ અચ્છેર
૧ શેર=	૪ પાશેર
૧ શેર=	૮ નવટાંક
૧ શેર=	૧૬ અધોળ

૨૨] સુરત જિલ્લાનો નકશો ત્રણ આના.

૨ અધોળે	નવટાંક
૪ અધોળે	પાશેર
૮ અધોળે	અચ્છેર
૧૨ અધોળે	પોણોશેર
૧૬ અધોળે	એક શેર

શેરના	નવટાંકા ૮
પોણોશેર	નવટાંકા ૬
અચ્છેરના	નવટાંકા ૪
પાશેરના	નવટાંકા ૨

૨ નવટાંકે	પાશેર
૪ નવટાંકે	અચ્છેર
૬ નવટાંકે	પોણોશેર
૮ નવટાંકે	૧ શેર.

શેરના	પાશેરા ૪
પોણોશેરના	પાશેરા ૩
અચ્છેરના	પાશેરા ૨
૨ પાશેરે	અચ્છેર
૩ પાશેરે	પોણોશેર
૪ પાશેરે	૧ શેર

મણુની ધાત.

મણુના અધમણીઆ	૨
મણુના દશશેરા	૪
મણુની પાંચશેરી	૮
મણુની અઢીશેરી	૧૬
મણુની સવાશેરી	૩૨
મણુના શેર	૪૦

૨ અધમણીઆ	૧ મણુ
૪ દશશેરા	૧ મણુ
૮ પાંચશેરી	૧ મણુ
૧૬ અઢીશેરી	૧ મણુ
૩૨ સવાશેરી	૧ મણુ
૪૦ શેર	૧ મણુ

મુરત જિલ્લાનો “ બૂગોળ શિક્ષક ” સવા આનો. [૨૩

૧ મણુના	શેર	૪૦
૦।। મણુના	શેર	૩૦
૦। મણુના	શેર	૨૦
૦। મણુના	શેર	૧૦

૪૦ શેર	૧ મણુ
૩૦ શેર	૦।। મણુ
૨૦ શેર	૦। મણુ
૧૦ શેર	૦। મણુ

મણુની	અઢીશેરી	૧૬
૦।। મણુની	અઢીશેરી	૧૨
૦। મણુની	અઢીશેરી	૮
૦। મણુની	અઢીશેરી	૪
૫ શેરીની	અઢીશેરી	૨

૨ અઢીશેરીએ	૫ શેર
૪ અઢીશેરીએ	૦। મણુ
૮ અઢીશેરીએ	૦।। મણુ
૧૨ અઢીશેરીએ	૦।। મણુ
૧૬ અઢીશેરીએ	૧ મણુ

૧ મણુની	પાંચશેરી	૮
૦।। મણુની	પાંચશેરી	૬
૦। મણુની	પાંચશેરી	૪
૦। મણુની	પાંચશેરી	૨

૨ પાંચશેરીએ	૦। મણુ
૪ પાંચશેરીએ	૦।। મણુ
૬ પાંચશેરીએ	૦।। મણુ
૮ પાંચશેરીએ	૧ મણુ

મણુના	દશશેરા	૪
૦।। મણુના	દશશેરા	૩
૦। મણુના	દશશેરા	૨
૦। મણુના	દશશેરા	૧

૧ દશશેર	૦। મણુ
૨ દશશેર	૦।। મણુ
૩ દશશેર	૦।। મણુ
૪ દશશેર	૧ મણુ

[illegible]

੧×੨੧= ੨੧	੨×੧= ੨੧	੧੧×੨੧=੨੭੧	੨੨×੧=੨੭੧	੨੩×੧=੨੭੧
੨ ੨੧ ੫	੪ ੧ ੫	੧੨ ੨੧ ੩੦	੨੪ ੧ ੩੦	੨੬ ੨੧ ੩੦
੩ ੨੧ ੭੧	੬ ੧ ੭੧	੧੩ ੨੧ ੪੨੧	੨੬ ੧ ੩੨੧	੨੮ ੨੧ ੪੨੧
੪ ੨੧ ੧੦	੮ ੧ ੧੦	੧੪ ੨੧ ੩੫	੨੮ ੧ ੩੫	੩੦ ੨੧ ੩੫
੫ ੨੧ ੧੨੧	੧੦ ੧ ੧੨੧	੧੫ ੨੧ ੩੭੧	੩੦ ੧ ੩੭੧	੩੨ ੨੧ ੩੭੧
੬ ੨੧ ੧੫	੧੨ ੧ ੧੫	੧੬ ੨੧ ੪੦	੩੨ ੧ ੪੦	੩੪ ੨੧ ੪੦
੭ ੨੧ ੧੭੧	੧੪ ੧ ੧੭੧	੧੭ ੨੧ ੪੨੧	੩੪ ੧ ੪੨੧	੩੬ ੨੧ ੪੨੧
੮ ੨੧ ੨੦	੧੬ ੧ ੨੦	੧੮ ੨੧ ੪੪੧	੩੬ ੧ ੪੪੧	੩੮ ੨੧ ੪੪੧
੯ ੨੧ ੨੨੧	੧੮ ੧ ੨੨੧	੧੯ ੨੧ ੪੬੧	੩੮ ੧ ੪੬੧	੪੦ ੨੧ ੪੬੧
੧੦ ੨੧ ੨੫	੨੦ ੧ ੨੫	੨੦ ੨੧ ੫੦	੪੦ ੧ ੫੦	੪੨ ੨੧ ੫੦
੧੧×੧=੫੨੧	੩੧×੨੧=੭੭੧	੬੨×੧=੭੭੧	੪੧×੨੧=੧੦੨੧	੮੨×੧=੧੦੨੧
੧੨ ੧ ੫੫	੩੨ ੨੧ ੮੦	੬੪ ੧ ੮੦	੪੨ ੨੧ ੧੦੫	੮੪ ੧ ੧੦੫
੧੬ ੧ ੫੭੧	੩੩ ੨੧ ੮੨੧	੬੬ ੧ ੮੨੧	੪੩ ੨੧ ੧੦੭੧	੮੬ ੧ ੧੦੭੧
੧੮ ੧ ੬੦	੩੪ ੨੧ ੮੫	੬੮ ੧ ੮੫	੪੪ ੨੧ ੧੧੦	੮੮ ੧ ੧੧੦
੧੦ ੧ ੬੨੧	੩੫ ੨੧ ੮੭੧	੭੦ ੧ ੮੭੧	੪੫ ੨੧ ੧੧੨੧	੯੦ ੧ ੧੧੨੧
੧੨ ੧ ੬੫	੩੬ ੨੧ ੯੦	੭੨ ੧ ੯੦	੪੬ ੨੧ ੧੧੫	੯੨ ੧ ੧੧੫
੧੪ ੧ ੬੭੧	੩੭ ੨੧ ੯੨੧	੭੪ ੧ ੯੨੧	੪੭ ੨੧ ੧੧੭੧	੯੪ ੧ ੧੧੭੧
੧੬ ੧ ੭੦	੩੮ ੨੧ ੯੫	੭੬ ੧ ੯੫	੪੮ ੨੧ ੧੨੦	੯੬ ੧ ੧੨੦
੧੮ ੧ ੭੨੧	੩੯ ੨੧ ੯੭੧	੭੮ ੧ ੯੭੧	੪੯ ੨੧ ੧੨੨੧	੯੮ ੧ ੧੨੨੧
੬੦ ੧ ੭੫	੪੦ ੨੧ ੧੦੦	੮੦ ੧ ੧੦੦	੫੦ ੨੧ ੧੨੫	੧੦੦ ੧ ੧੨੫

એકે પાણી પાણી પાણી	૧×૦૧૧=૦૧૧	એકે પાણી પાણી પાણી	૧૦૦×૦૧૧= ૭૫
	૨ ૦૧૧ ૧૧		૨૦૦ ૦૧૧ ૧૫૦
	૩ ૦૧૧ ૨૧		૩૦૦ ૦૧૧ ૨૨૫
	૪ ૦૧૧ ૩		૪૦૦ ૦૧૧ ૩૦૦
	૫ ૦૧૧ ૩૧૧		૫૦૦ ૦૧૧ ૩૭૫
	૬ ૦૧૧ ૪૧૧		૬૦૦ ૦૧૧ ૪૫૦
	૭ ૦૧૧ ૫૧		૭૦૦ ૦૧૧ ૫૨૫
	૮ ૦૧૧ ૬		૮૦૦ ૦૧૧ ૬૦૦
	૯ ૦૧૧ ૬૧૧		૯૦૦ ૦૧૧ ૬૭૫
	૧૦ ૦૧૧ ૭૧૧		૧૦૦૦ ૦૧૧ ૭૫૦
એકે સવા સવા	૧+૧૧ = ૧૧	એકે સવા સવા	૧૦૦×૧૧ = ૧૨૫
	૨ ૧૧ ૨૧૧		૨૦૦ ૧૧ ૨૫૦
	૩ ૧૧ ૩૧૧		૩૦૦ ૧૧ ૩૭૫
	૪ ૧૧ ૫		૪૦૦ ૧૧ ૫૦૦
	૫ ૧૧ ૬૧		૫૦૦ ૧૧ ૬૨૫
	૬ ૧૧ ૭૧૧		૬૦૦ ૧૧ ૭૫૦
	૭ ૧૧ ૮૧૧		૭૦૦ ૧૧ ૮૭૫
	૮ ૧૧ ૧૦		૮૦૦ ૧૧ ૧૦૦૦
	૯ ૧૧ ૧૧૧		૯૦૦ ૧૧ ૧૧૨૫
	૧૦ ૧૧ ૧૨૧૧		૧૦૦૦ ૧૧ ૧૨૫૦

નાણાંની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોચિત્ત ૭.

- ૧) એક રૂપીઆના અડધા કેટલા? પાવલી કેટલી? બેઆની? આની? ઢબુ? પૈસા? અને પાછ કેટલી?
- ૨) રૂપીઆ કોની કોની બરાબર છે?

આળવર્ગનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” એક આનો. ૨૬]

- ૩) ૧૬ ઢ્યુ; ૫૨ પૈસા; ૩૨ બેઆની, ૧૧૨ આના; ૬૪ પાવલીની કિંમત કહો.
- ૪) તાંબાના સિક્કા ગણાવો. રૂપાના કયા કયા સિક્કા થાય છે ? સોનાના સિક્કાનું નામ શું ?
- ૫) એક રૂપીઆમાં બે પૈસા ઓછા છે ત્યારે કેટલા આના હશે ?
- ૬) પાવલામાંથી શું ખરચું તો ૯ પૈસા રહે ?
- ૭) ૪ આનામાં કેટલા આના ઉમેરું તો રૂપીઓ થાય ?
- ૮) ૧ અડધો, ૧ પાવલી, ૧ બેઆની, ૧ આનો છે તેમાં કેટલા પૈસા ઉમેરું તો રૂપીઓ થાય ?
- ૯) એક આનાની ૧૨ પાછ તો ૪ આનાની કેટલી ? પાવલાની કેટલી ? અડધાની કેટલી ?
- ૧૦) ૯, ૬, ૭ અને ૩ આનાની પાછ કેટલી ? પૈસા કેટલા ?
- ૧૧) એક રૂપીઆના ૧૬ આના તો ૩ રૂપીઆના કેટલા આના ?
- ૧૨) ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮ અને ૯ રૂપીઆના આના કેટલા ?
- ૧૩) ૮ આનાની પાછ કેટલી ? અડધા રૂપીઆની કેટલી પાછ ?
- ૧૪) ૧૨ રૂપીઆના અડધા કેટલા ? પાવલી કેટલી ? બેઆની કેટલા ?
- ૧૫) ૧૮ આનાના પૈસા કેટલા ? ઢ્યુ કેટલા ? દોઢ પાછ કેટલી ?
- ૧૬) પાંચ આના ને ત્રણ પૈસા; બે આના ને બે પૈસા, આઠ આના ને એક પેસાની પાછ કેટલી ?
- ૧૭) ઢ્યુની ૧ પેનશીલ મળે તો ૧૧ રૂપીઆની કેટલી મળે ?
- ૧૮) પાંચ રૂપીઆની બેઆનીમાં એક બેઆની ઓછી છે ત્યારે કેટલી બેઆનીઓ હશે ?
- ૧૯) અડધા રૂપીઆમાંથી બે પૈસાના પાન, ૧ આનાની સોપારી,

[૩૦ પહેલા ધોરણનો “મુખ્યગણિત શિક્ષક” સવા આનો.

હબુની પાપડી અને ૨ આનાના મમરા લીધા હવે મારી પાસે થું રહ્યું ?

૨૦) દુકાનદારને એક રૂપીઆ આપ્યો તેણે મને ૧ અડધો, ૧ આની ને ૩ પાંચ પાછી આપી ત્યારે મેં કેટલાનો સોદો લીધો હશે ?

૨૧) ૧૧૨, ૧૨૮, ૯૬, ૮૦, ૧૪૪, ૪૮, ૩૨ અને ૬૪ આનાના રૂપીઆ કેટલા ? અડધા કેટલા ?

૨૨) ૬૪, ૭૨, ૫૬, ૩૨, ૪૮, ૫૨, ૭૬, અને ૮૦ પાવલીના રૂપીઆ કેટલા ? અને અડધા કેટલા ?

૨૩) ૨૪, ૩૬, ૭૨, ૧૦૮, ૪૮, ૯૬, અને ૬૦ પાંચના આના કેટલા ? અને પૈસા કેટલા ?

૨૪) ૧૪૪ આનાના રૂપીઆ કેટલા આવે ? અડધા કેટલા આવે ?

૨૫) ૭૪, ૬૭, ૩૫, અને ૬૩ પૈસાના આના કેટલા ?

૨૬) રોજ પાવલી ખરચું તો ૫ રૂપીઆ કેટલા દિવસ ચાલે ?

૨૭) ૧૨ શેર કારેલાના ૪ આના બેસે તો ૧ શેરનું થું આપવું ?

૨૮) ૧૫, ૧૭, ૮, ૧૨, ૧૪, ૧૯, અને ૧૫ અડધાની પાવલી કેટલી ? બેઆની કેટલી ? રૂપીઆ કેટલા ?

૨૯) પાંચ બે આનીના પૈસા કેટલા ? અને અધેલા કેટલા ?

૩૦) ૧૨ અડધા, ૪ પાવલી, અને ૬૪ બેઆનીઓ આપું તો કેટલા રૂપીઆ મળે ?

૩૧) રોજ બે આના ખરચું તો ૧૬ દિવસ ચાલે એટલા રૂપીઆ છે ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હશે ?

૩૨) એક આનાના ૧૭ બેરીઆં મળે તો અડધા રૂપીઆના કેટલા મળશે ? અને બે ૧૫૦ દેવા હોય તો થું આપવું ?

ખીન ધોરણનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” હોઠ આનો ૩૧]

- ૩૩) આઠ પાનની ૧ પામ બેસે તો ૫ પૈસાના કેટલાં પાન આવશે ?
અને જો ૭૨ પાન દેવાં હોય તો શું આપવું ?
- ૩૪) બે આનાની ૧૦ ફેરી મળે તો એક રૂપીઆની કેટલી આવશે ?
અને જો ૪૦ ફેરી લેવી હોય તો શું આપવું ?
- ૩૫) ૭ ગેણીના રૂપીઆ કેટલા ? ૧૩૫ રૂપીઆ હોય તો ગેણી
કેટલી આવે ?
- ૩૬) બેઆનીના બેર વધારે મળે કે ૧૫ પૈસાના ?
- ૩૭) એક આનાની ૧૨ પેન મળે તો પાંચ પામની કેટલી આવે ?
અને જો ૭ પેન લેવી હોય તો શું આપવું ?
- ૩૮) રૂપીઆના ૧૬ શેર વેગણ મળે તો ત્રણ આનાના કેટલાં
આવશે ?

પરચુરણ હિસાબ

મનોરામ ૮.

- ૧) ૧૬૫ ફેરીમાંથી ૧૯ બગડી ગમ તો સારી કેટલી રહી ?
- ૨) ૧૫૭ રૂપીઆમાં ૨૯ રૂપીઆ ઉમેરીએ તો કેટલા રૂપીઆ થશે ?
- ૩) એક આનાવાળી ૧૧૨ ટીકાટ લીધી ને દશ રૂપીઆની નોટ આપી
તો મને પાછું શું મળશે ?
- ૪) ૨૪માં કેટલા ઉમેરું તો ૭૨ થાય ?
- ૫) ૧૩૯ રૂપીઆમાંથી ગેણી લેતાં ૪ રૂપીઆ વધ્યા ત્યારે કેટલી
ગેણી લીધી લશે ?
- ૬) ૧૨૪ રૂપીઆમાંથી ૧૫ રૂપીઆવાળી કેટલી ખુરસી આવે અને
કેટલા રૂપીઆ વધે ?
- ૭) બે આનાની ૨૯ ટીકાટ મળે તો એક રૂપીઆની કેટલી ?

(૩૨) બીજા ધોરણનો “ મુખગણિત શિક્ષક ” દોઢ આનો.

- ૮) એક બકરી દોઢ શેર દૂધ આપે તો તેવી ૬૭ બકરી કેટલું દૂધ આપશે ?
- ૯) એક ટોપીનો ૦૮ રૂપિયા પડે તો ૭૯ ટોપીઓના કેટલા રૂપિયા આપવા પડે ?
- ૧૦) દરેક છોકરાને ૦૮ શેર દૂધ આપતાં ૮૯ છોકરાને પાવાને માટે કેટલું દૂધ જોઈશે ?
- ૧૧) એક છોકરો અડધો લાકડુ ખાય તો ૯૭ છોકરા કેટલા લાકડુ ખાશે ? પંદરસો તે કેટલા હજાર ?
- ૧૨) ૨૬ શેરના નવટાંક કેટલા ? પાંચેર કેટલા ?
- ૧૩) એક ગાય ૯ શેર દૂધ આપે તો તેવી ૨૫ ગાયો કેટલું દૂધ આપશે ? અઢી હજાર એટલે કેટલા સો !
- ૧૪) ૨૭ અડધાના રૂપિયા કેટલા ? પાવલી કેટલી ?
- ૧૫) એક ટોપીના ૨૮ રૂપિયા પડે તો ૯૬ ટોપીના કેટલા બેસે ?
- ૧૬) એક ધડિઆળના ૨૮ રૂપિયા બેસે તો એ લેખે ૭૫ ધડિઆળનું શું બેસશે ?
- ૧૭) એક છત્રીના ૨૮ રૂપિયા બેસે તો ૫૭ છત્રીનું શું આપવું ?
- ૧૮) એક ધડિઆળના ૮ રૂપિયા તો ૨૮ ધડિઆળનું શું ?
- ૧૯) ૨૨ રૂપિયાનું એક ૧ મણુ ઘી મળે તો ૨૮ મણુનું શું ?
- ૨૦) એક ટિકિટમાં ૦૮૮ મણુ ભાર લખ જવાય તો ૧૭ ટિકિટમાં કેટલા શેર ભાર લખ જવાય ?
- ૨૧) એક પૈસાવાળી ૯૬ ટિકિટ આપીને તેને બદલે ૦૮ આનાવાળી કેટલી ટિકિટ લેવી ?
- ૨૨) દશ દશ રૂપિયાવાળી ૨૭ નોટ, એક ગણી ને ૪ રૂપિયા રોકડા છે ત્યારે બધું મળી કેટલા રૂપિયા હશે ?

સુરત જિલ્લાનો “ ભૂગોળ શિક્ષક ” સભા આનો. [૪૩

- ૨૩) એક રૂપીઆની ૨૦ શેર બદામ મળે છે, અને ૨૦ રૂપીઆની શેર એકથી મળે છે તારે ૧૪ શેર એકથી આપીએ તો કેટલા શેર બદામ મળે ?
- ૨૪) આગગાડી એક કલાકમાં ૨૭ માઇલ ચાલે તો ૨૪૩ માઇલ જવાને કેટલા કલાક ભાગશે ?
- ૨૫) દરેક છોકરાને ૦, ૦ રૂપીઓ આપતાં ૨૦ રૂપીઆમાંથી કેટલા છોકરાને અપાશે ?
- ૨૬) સાડી સો અને દોઢસો આંકડામાં લખો
- ૨૭) પોણીસો અને પોણાસો આંકડામાં લખો
- ૨૮) ૧૪૫ આનામાંથી કેટલા રૂપીઓ આવે અને બાકી કેટલા આના રહે તે કહો. ૨૫૦ એટલે કેટલા હજાર ?
- ૨૯) એક ખુ.સીના ૨૦ રૂપીઆ ખેસે તો ૧૦૦ રૂપીઆમાંથી કેટલો ખુરસી આવશે ? ૦૦૦ હજાર એટલે કેટલા સો ?
- ૩૦) કેટલા દોઢે ૪૨ ? કેટલા પોણે ૪૨ ? કેટલા દુ. ૪૨ ?
- ૩૧) ૧૯૨ ફેરીમાં ૨૪ ફેરી ઉમેરીએ તો કેટલી ફેરી થાય ?
- ૩૨) ૨૦૭ છોકરામાંથી ૨૩ જાય તો કેટલા રહે ?
- ૩૩) ૨૬૧ પેનો ૯ છોકરાને સરખે ભાગે આપતાં દરેકને કેટલી આવે ? સાડી બારસો એટલે કેટલા હજાર ?
- ૩૪) એક તાળાની કિંમત ૧૦ રૂપીઓ ખેસે તો ૧૮ રૂપીઆમાંથી કેટલાં તાળાં આવશે ?
- ૩૫) ૨૮ રૂપીઆની ૧૧૨ સ્લેટ લીધી તો એ હિસાબે એક રૂપીઆની કેટલી સ્લેટ પડી ?
- ૩૬) એક શાલના ૭ રૂપીઆ પડે તો એ બેબે ૧૬૮ રૂપીઆમાંથી કેટલી શાલ આવશે ?

૬૪] બીજા ધોરણ માટે “ દ્વિતીય શિક્ષણ ” ૪ પાઠ.

૩૭) ૭૫ રૂપિયા ૫૦ છોકરાને વહેંચતા દરેકને શું મળશે ?

૩૮) ૪૨ ગજ લાંબું દોરડું છે તેમાંથી ૧૧, ૧૧ ગજના કકડા કરીએ તો કેટલા થાય ?

૩૯) એક ટોપીના ૨૧ રૂપિયા લેખે ૧૨૦ રૂપિયામાંથી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪૦) ૨૧ મણુ ઘીના ૫૫ રૂપિયા પડે તો એક મણુનું શું ?

૪૧) ૫૫ રૂપિયામાં ૨૧ મણુ ઘી આપ્યું તો ૨૨ રૂપિયામાં કેટલું આવશે ?

૪૨) એક મજુર ૨૧ મણુ વજન ઉપાડે તો ૫૨૧ મણુ વજનને માટે કેટલા મજુર જોઈશે ?

૪૩) કેટલા છઠ્ઠે ૭૨ ? કેટલા ચોક ૭૨ ? કેટલા તરી ૭૨ ?

૪૪) કેટલા પોણે ૭૨ ? કેટલા દોઢે ૭૨ ?

૪૫) જો દરેક માણસને ત્રણ ત્રણ રૂપિયા આપું તો ૯૬ રૂપિયામાંથી કેટલા માણસને અપાશે ? જો ચાર ચાર; બેઘે; છ છ; આઠ આઠ; બાર બાર; સોળ સોળ; અને ચોવીસ ચોવીસ રૂપિયા આપું તો કેટલા માણસને અપાય ?

૪૬) ૪૮ છોકરામાંથી બાર બારની ૪ હાર કરવાને બદલે ત્રણ ત્રણની, છ છની, આઠ આઠની, સોળ સોળની અને ચોવીસ ચોવીસની કેટલી હાર કરવી ?

૪૭) ૯૫ રૂપિયામાંથી પાંચ રૂપિયાવાળી કેટલી નોટ આવશે ?

૪૮) મારા ઘરમાં ૩૫ શેર ઘઉં છે જે મારે તે ૨૮ દિવસ ચલાવવા હોય તો દરરોજ કેટલા વાપરવા ?

૪૯) પંદરે દાન દોઢસો એમ કયા કયા પક્ષાણામાં દોઢસો આવશે

બીજા ધોરણ માટે પદાર્થપાઠ ભા. રજો. ૫ આના. [૩૫

- ૫૦) ૨૬ માણસ ૧૪૫ મણુ ભાર ઉપાડે તો ૨ માણસ કેટલો ભાર ઉપાડશે ?
- ૫૧) ૪૫ શેરના ૧૫ આના તો ૧ આનાનું કેટલું ?
- ૫૨) ૭૫ મણુના ૩૦ રૂપીઆ તો ૨૮ મણુનું શું ?
- ૫૩) ૨૧ આનાનું ૭ શેર તો સવા પાંચ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૪) ૮ માણસ જમાડતાં રૂ. ૫ ખર્ચ થાય તો રૂ. ૮૦માં કેટલાં માણસ જમશે ?
- ૫૫) ૧૨ માણસ રૂ. ૧૮ કમાય તો ૨૩ માણસ શું કમાય ?
- ૫૬) ૧૫૫૫ કલાકમાં ૬૩ માણસ જવાય તો ૪૨ માણસ જવાને કેટલો વખત લાગે ?
- ૫૭) રૂ. ૩૫૦ નું ૩૫ મણુ તો ૧૮ મણુનું શું ?
- ૫૮) ૨ આનાનું ૧૫ શેર તો રૂ. ૧ નું કેટલું ?
- ૫૯) ૨૧૬ રૂપીઆ ૮ માસ ચાલે તો ૭ માસમાં કેટલા રૂપીઆ જોઈએ?
- ૬૦) ૨૦ કનકવાનો રૂ. ૧૧ તો ૩૫ કનકવાનું શું ?
- ૬૧) ૫ રૂપીએ મણુની ૧૫ મણુ સાકરને બદલે ૩ રૂપીએ મણુની કેટલી રાશી લેવી ?
- ૬૨) ૪ પૈસાના બેર લીધાં, ૭ પૈસા મારા બાઇએ આપ્યા ત્યારે મારી પાસે ૧૦ પૈસા થયા તો પહેલાં કેટલા પૈસા હશે ?
- ૬૩) પૈસાના ૮ લેખે મેં કેટલાક પૈસાના જમરખ લીધાં અને તે બધાં પૈસાના ૭ લેખે વેચી નાખ્યાં જેથી મને ૧૬ પૈસા ઉપજ્યા ત્યારે મેં કેટલા પૈસાના જમરખ લીધાં હશે ?

૩૬] સુરત શહેર તથા ચોર્યાસીતાલુકાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” બે આના.

“મુખગણિત શિક્ષક” ના સર્ટિ—

ફિક્ટમાંનું આ એકજ વાંચો.

શ્રીયુત દામુભાઈ ડાહ્યાભાઈ મહેતા.

એમ. એ. એલ. એલ બી.

વડોદરા રાજ્યના ચાયાધીશ સાહેબ.

તા ૨૫-૫-૧૪ના પત્રમાં લખે છે કે—

“મુખગણિતનો વિષય દરરોજના વ્યવહારમાં ધણો ઉપયોગી છે છતાં વિષયની અગત્યતાના પ્રમાણમાં તે શિખવવા કે શિખવા ઉપર પુરતું લક્ષ્ય અપાતું નથી એવું ધણીવાર જોવામાં આવે છે. અમુક કુચી કેવી રીતે કાઢી છે તે સમજ આપ્યા વગર કુચી મોડે કરાવી દાખલા ગણાવવાની પદ્ધતિથી આજનાં તેવાજ પ્રકારના બાળ દાખલા ગણી શકતા નથી. કુચી કેવી રીતે મોડાવવામાં આવી છે તેની સમજ આપી પ્રત્યેક પ્રકરણના આગંભમાં થોડા દાખલા ગણી બતાવ્યા છે તેથી આ લઘુ પોથી વિશેષ ઉપયોગી થઈ પડવાનો સંભવ છે આ પદ્ધતિથી બાળકના મન ઉપર દૃઢ છાપ પડવાની સાથે તેની યક્ષ્મ ખાતે છે તે મોડાવના દિસાજ ગણવાના ઉત્નાદ વધે છે.

ધણો આધાર શિક્ષકને ઉર છે, તેમ આ પુસ્તક વિશેષ મદદગાર થશે, છતાં સાધારણ વિદ્યાર્થી પણ તેમાંની રીત સમજ્યા પછી પોતાના મેજે મનોચત્તમાંના દાખલા છાંડવી શકશે.

પોતાના બાળકની કેળવણીમાં દિન ધરાવનાર માતાપિય પણ આ પુસ્તકને ધેરણે આ અગત્યનો વિષય ધેર શિખવી શકે એમ છે.

એકદર જોતાં આ વિષય સંબંધી આવી પોથીની જરૂર હતી તે તમે પુરી પાડી છે. પુસ્તકની કિંમત પણ કમી રાખવામાં ઠીક થયું છે.

આ પુસ્તકની યોજના કરવામાં તથા કાલેજ વિષયને સરળ બનાવવામાં તમે જે શ્રમ લાધો છે તેનો સારો બદલો તમને મળશે એવી આશા છે.”

મુખગણિતનું શ્રેષ્ઠ પુસ્તક કયું? ❀

❀ “મુખગણિત શિક્ષક” સાખિતો શું? ❀

શ્રીયુત નાનચંદ જશરાજ વખાગીઆ.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળ વગેરેના કર્તા ત્રણે છે કે —
“મેં આપનાં બધાં મુખગણિતો (મુખગણિત શિક્ષક) વાંચ
છે, તેમજ મારી પાસે તરત મુખગણિતો વગાં છે, તે બધાંને
અનુમતિ લેતાં નિષ્પક્ષતાથી તમું તે તમા અપા મુખગણિત
પહેલે નંબરે આવે છે. અમ લખું તે તે દ્રાવણ વાગતી છે.”

વધુ ખાત્રી અનુલવ કરી લા.

“મુખગણિત શિક્ષક” ભાગ ૧ થી ૬

બાળવર્ગ. રૂ. ૦-૧-૦	રામજી ધા. રૂ. ૦-૧-૬
પહેલા ધો. રૂ. ૦-૧-૩	ગોથા ધા. રૂ. ૦-૨-૦
બીજા ધા રૂ. ૦-૧-૬	પાગમઃ ધા. રૂ. ૦-૨-૩

સુરત શહેર તથા ચાર્યાસી તાલુકાનો

“ભૂગોળ શિક્ષક” ખે આના.

સુરત જિલ્લાનો નકશો. ત્રણ આના.

સુરત જિલ્લાનો “ભૂગોળ શિક્ષક” સવા આનો.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રત્યેકતરમાળા-દોઢ આનો.

પત્રી-છગનલાલ માતીરામ શાહ શાહપર-સુરત.

